

Правовий аспект соціальної роботи з людьми, що мають особливі потреби.

Основу правового захисту людей з інвалідністю становлять міжнародні стандарти щодо забезпечення прав і гарантій соціального захисту дітей-інвалідів і дорослих людей, що відображені в документах Організації Об'єднаних Націй: Декларації прав дитини (1959 р.), Декларації соціального прогресу та розвитку (1969 р.), Декларації про права розумово відсталих осіб (1971 р.), Декларації про права інвалідів (1975 р.), Всесвітній програмі дій стосовно інвалідів (1981 р.), Конвенції про права дитини (1989 р.), Всесвітній декларації щодо забезпечення виживання, розвитку і захисту дітей (1990 р.), Принципах захисту психічно хворих і покращання психіатричної допомоги (1991 р.), Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів (1993 р.) та інших документах [1].

Проблеми, з якими стикаються люди з особливими потребами, вперше були висвітлені у Всесвітній програмі дій щодо інвалідів Організації Об'єднаних Націй, яка поставила перед державами-учасницями такі завдання:

- планування, організація і фінансування соціальної допомоги людям з особливими потребами на кожному рівні;
- створення через законодавство необхідної правової, адміністративної основи для вжиття заходів;
- надання послуг з відновлення працездатності осіб з особливими потребами, забезпечуючи допомогу в соціальній сфері, в галузі харчування, медицини, освіти, професійної підготовки, а також у забезпеченні таких людей допоміжними та технічними засобами;
- мобілізація матеріальних і фінансових ресурсів відповідних державних і приватних підприємств з надання підтримки і здійснення глобальної стратегії;
- сприяння участі осіб з інвалідністю та організацій такої категорії людей у прийнятті рішень, що стосуються глобальної стратегії [1].

Важливими у цьому процесі є такі оцінювальні показники: нове законодавство, що містить основні положення Всесвітньої програми; нові програми допомоги; додаткова кількість осіб, які користуються послугами; підвищення відповідних бюджетних асигнувань; додаткова кількість осіб з інвалідністю, які мають регулярні заняття.

Нові прогресивні тенденції соціального захисту людей, що мають особливі потреби, відображені в документі ООН "Стандартні правила створення рівних можливостей для інвалідів". Цей документ має рекомендаційний характер і зумовлює прийняття державами моральних та політичних зобов'язань, а також передбачає реалізацію принципів, що стосуються відповідальності й співробітництва. Мета правил – забезпечити таке становище, коли дівчатка і хлопчики, чоловіки і жінки, які мають інвалідність, мали б ті самі права й обов'язки, що й інші члени суспільства.

Правові та організаційні засади щодо задоволення особливих потреб осіб з інвалідністю у соціальному захисті, навчанні, лікуванні, соціальній опіці та громадській діяльності відображені у спеціальному й загальному законодавстві України. У спеціальному законодавстві права інвалідів урегульовані шляхом:

- прийняття окремого закону, що стосується виключно інвалідів (Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" від 21 березня 1991 р.; Закон України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" від 16 листопада 2000 р. № 2019-11);
- включення питань, що стосуються інвалідів, до галузевих законів (Законів України "Про охорону дитинства" від 26 квітня 2001 р., "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" від 21 листопада 1992 р., "Про пенсійне забезпечення" від 5 листопада 1991 р., "Про освіту" від 23 травня 1991 р., "Просприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" від 5 лютого 1993 р., Основ законодавства України про охорону здоров'я" від 19 листопада 1992 р., "Кодексу законів про працю та ін.);

· нормативно-правових документів, що регулюють механізм реалізації законів; типові положення, взірцеві положення, інструкції, укази, накази, розпорядження та ін [1].

Законодавство України створює основи соціальної політики у сфері соціального захисту дітей-інвалідів та їхніх батьків. На виконання Конвенції ООН про права дитини в Україні прийнято Національну програму "Діти України", закони України "Про охорону дитинства" і "Про державну соціальну допомогу дітям-інвалідам та інвалідам з дитинства".

У Законі "Про охорону дитинства" дається визначення поняття "дитина-інвалід".

Дитина-інвалід — дитина зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідність додаткової соціальної допомоги і захисту.

У законі зазначається, що проведення державної політики спрямовано на реалізацію цільових програм з охорони дитинства і передбачає надання дітям пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі виховання, навчання, підготовки до трудової діяльності, заохочення наукових досліджень з актуальних проблем дитинства.

У Законі України "Про державну соціальну допомогу дітям - інвалідам та інвалідам з дитинства" встановлюються права і гарантії дітей і батьків на отримання пенсій і соціальних допомог.

Українське законодавство визначає норми, що регулюють діяльність суспільства стосовно дітей" яким встановлено інвалідність і які мають вади психофізичного розвитку. Найбільш важливими з них є захист прав дитини на освіту, охорону здоров'я, пенсійне забезпечення, матеріальну допомогу, соціальний патронаж, доступ до комунікації та об'єктів матеріального оточення.

Список використаних джерел:

1. Правові основи соціальної роботи : навчально-методичний посібник / уклад. Л. О. Гребінь. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2014. – 144 с.